

סיפורים נפלאים פרשת ויגש

"כי כמוך כפרעה" (מד, יח)

מה הטענה של יהודה כי כמוך כפרעה?! הרי הוא הסכים בפרוש שזה שנמצא הגביע בידו יהיה עבד?
סיפור המשמש כמשל מובא במדרש ואגדה: יהודי נלקח לחייל לצאר הרוסי. כדי לבזותו, נתבקש לשיר לפני הצאר. כשהצאר שמע אתו אמר לו בכעס: "לך הביתה! ככה שרים!"
זה לא התבלבל, הלך למפקד ואמר לו שהצאר שחרר אותו מהצבא... המפקד ביקש זאת בכתב. ניגש היהודי לצאר ואמר לו שהמפקד לא מאמין ששחררת אותי...
הצאר קלט מיד את העניין ואמר לו: "בעקרון לא התכוונתי לשחרר אותך, אך מכיוון שזה יצא מפי אתה משוחרר!"...
והנמשל: יהודה מסביר ליוסף שאם הוא ייקח את בנימין אזי "ונפשו קשורה בנפשו" וגם זאת שהגענו כעת זה לאחר שכנועים מרובים שיעקב לא הסכים בשום אופן לשחרר את בנימין עד שלא הייתה פת לחם...
וכאן באה הטענה החזקה מכולם: "כי כמוך כפרעה", אתה מלך ולמלך יש מילה! ואתה אמרת: "עלו לשלום אל אביכם" האם זו עלייה לשלום??? תראה איך אתה מאמלל את אבא שלנו...

"ואל יחר אפך בעבדך" (מד, יח)

בפרשתן (מד יח) 'ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה', ומבאר הרה"ק ה'אגרא דכלה' ז"ע (ד"ה ואל יחר) כי לעיל (מא לח) כתיב שפרעה אמר לעבדיו 'הנמצא כזה איש אשר רוח אלוקים בו', ובתרגום, 'גבר דרוח נבואה ביה', כי ראה שאין 'נביא' כמותו בכל העולם, גם אמר פרעה ליוסף עצמו 'אין נבון וחכם כמוך', והנה איתא בגמרא (פסחים סו:): 'כל הכועס, אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו ואם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו', וזהו שאמר יהודה ליוסף - כל מה שמנינו אותך למלך כי חכם ונביא אתה, אמנם אם 'יחר אפך בעבדך' הרי תסתלק ממך הנבואה והחכמה ותשוב להיות 'כמוך כפרעה' - שלא תהיה במעלה רמה מעל פרעה ויורידו אותך מן המלכות...

"ויקרא הוציאו כל איש מעלי" (מה, א)

במדרש תנחומא (פרק ד') מובא שבשעה שהיו יהודה ויוסף מתווכחים זה עם זה אמרו מלאכי השרת זה לזה בואו נרד למטה ונראה שור וארי (יהודה ויוסף) מתנגחים זה עם זה בנוהג שבעולם שור מתיירא מפני ארי ועכשיו שור וארי מתנגחים ועומדין והקנאה ביניהן.

וכתב האלשי"ך שע"פ המדרש יש לבאר שכשיוסף אמר "הוציאו כל איש מעלי", התכוון שרק אנשים יצאו אבל המלאכים ישארו משום שפחד מאחיו, ורצה שישמרו עליו.

וכתב הגרש"ז ברוידא זצ"ל (בספר שם דרך) שוודאי שאין הכוונה שיהרגוהו מחמת שנאתם, אלא שחשש יוסף שיהרגוהו כפי הפסק שפסקו בשעת המכירה שהוא רודף, שהרי מעולם לא חזרו בהם מפסק דינם.

"ועתה אל תעצבו" (מה, ה)

סיפר בנו של הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל על אביו: היה אדם שעשה עוולות גדולות לאבא. והנה זמן קצר לאחר מכן התרחשו לאדם זה כל מיני צרות רבות ורעות. בצר לו פנה אלי ואמר לי כי מכיוון שברור לו שהצרות פוקדות אותו בגלל הקפידיא של אבי, על כן שאבקש עליו רחמים שימחל לו...
נגשתי לאבא ואמרתי לו את הדברים. ענה לי אבא בנימה של הפתעה: "לא יכול להיות שהצרות שקורים לאותו אדם זה בגללי, שכן מיום שעשה לי את העוול הגדול, אין יום שאני לא מתפלל עליו שיהיה לו שמחה ונחת כל החיים" (מתוך מאמר)

"רב עוד יוסף בני חי" (מה, כה)

שמחתו של יעקב אבינו על הבשורה אודות יוסף, מלמדת על שנות הצער והיגון שחלפו עליו בפרק הזמן שבו היה משוכנע כי חיה רעה אכלתהו.

צער זה, על מות בן, הנו כה עמוק ונוקב, עד כי לא תמיד מודעים לו הסובבים, ולפיכך לעתים בחוסר מחשבה או תשומת לב, הם פותחים שוב ושוב את הפצע המדמם.

שח הרב סמוטני כי שמע שרבי יצחק זילברשטיין מספר לרבי חיים קנייבסקי על דין תורה שהתנהל בביתו של הגרש"ז אויירבך זצ"ל בין בני זוג אודות בחירת שם לרך הנולד להם.

האב רצה לקרוא על שם אביו, אשר נפטר כמה חודשים קודם לכן, ואילו האם התנגדה לכך נחרצות, מאחר שבבנין שבו התגוררו נפטר לפני תקופה קצרה ילד הנושא את השם הזה, והיא חוששת שמא בקריאת שם כזה יש סימן רע. "מה פתאום?" - התקומם הבעל למשמע דבריה - "כיבוד אב דוחה כל מיני חששות שאין בהם ממש". אולם היא בשלה, חוששת היא, ואינה מסוגלת להעלות על דעתה להשתמש בשם זה. הרהר רבי שלמה זלמן אויירבך בנדון, ולאחר מכן פסק שאין לקרוא לילד בשם זה. "אולם לא משום חששות האם", הוסיף מיד, "אלא משום שהפלגתי כמה שנים קדימה, וחשבתי מה יהיה כאשר ילד זה יגדל ויצא לשחק, ואמו תקרא לו מן החלון 'ענקל'ה בוא הביתה', והשכנה, אשר תשמע את קריאותיה, תתחיל לבכות, כשהיא נזכרת בבנה אהובה, מחמל נפשה, 'ענקל'ה... אשר כבר כמה שנים טמון בבית מועד לכל חי... ואיך אפשר לקרוא בשם שייסב כל כך הרבה צער?!!!" וכששמע זאת רבי חיים, היו עיניו זולגות דמעות...

"עוד יוסף חי" (מה, כה)

פעם נכנס אל הרה"ק ה'לב שמחה' ז"ע בחור וקונן בפניו כי מצבו הרוחני גרוע עד מאד.

נענה הרה"ק ואמר, הנה יוסף הצדיק היה נעלם מעיני אביו כ"ב שנה, עד שיעקב חשב ש'טרוף טורף יוסף', אחר ככלות כ"ב השנים ונפגשו יחדיו האב והבן, ראה זה פלא, כי לא מצינו ששאל יעקב את יוסף, איך עברו עליו כל כ"ב השנים, היכן היה ומה היו מעשיו, ולא עוד אלא שה'רמב"ן' (מה, כז) סובר שעד סוף ימיו לא ידע יעקב 'ממכירת יוסף', והדבר פלא, אלא, כך היא דרכם של אבותינו הקדושים שלא לדבר ולא לחשוב כלל על העבר. כמו כן, אתה, תשכח מכל רוע מעלליך, והתחל בעבודת ה' מכאן ואילך בלא שום חשבונות, וה' יהיה בעזרך.

סיפורים נפלאים פרשת ויגש

”וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף אֲמוֹתָהּ הַפֶּעַם אַחֲרַי רְאוּתִי אֶת פְּנֵיךָ” (מו, ל)

האלשי"ך הק' (בתורת משה) עה"פ (לעיל מה, כח) "וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל רַב עוֹד יוֹסֵף בְּנֵי חַי אֲלֵכָה וְאֵרְאֶנּוּ בְטֶרֶם אֲמוֹתִי", כתב שאמר יעקב שקשה להאמין, שיוסף היה במקום זימה ולא חטא, ולכן אמר: "לא תתקרר דעתי עד אלקה ואראנו ואכירה בפרצוף פניו אם צדיק הוא אם אין". שכן היו מכירים בזמנים ההם, כי שלומי אמוני ישראל קדושים אשר בארץ אשר היו לפנינו בימים ראשונים, מטוהר נפשם וחלאת חולשת זוהמתו, יכירו וידעו בהביט אל פני אדם גם פני איש, הצדיק הוא הרשע, ויעידון ויגידון פרטי מעללי איש בהכרת פניו ולא יחטיאו. ולפי"ז מבאר (להלן מה, ט) מה שאמר יעקב כאן "אמותה הפעם", שאחרי שראה בפניו של יוסף שלא חטא אמר: "אמותה הפעם" – אני כבר יכול למות, כי מצאתיך צדיק. (קב ונקי)

”מַעֲט וְרַעִים הֵיוּ יָמֵי שְׁנֵי חַיִּי” (מו, ט)

בדרך משל ומליצה מספרים על בחור עלם חמודות שלא הלך לו בשידוכים... כי אביו היה אדם מגושם ביותר, ולא אבו הבריות להיות קרובים אליו בקרבת 'מחותן'... עד שבא אחד השדכנים והבטיח לסדר את העניין, מה עשה, פנה אל אבי הנערה והציע לו את הבחור, ומשהגיע אבי הבת לברר אודות טיבו של אבי הבחור אמר לו 'השדכן' שכבר איננו בין החיים... מששמע כן אבי הבת לא המשיך לברר אודותיו כי מה לו ולמתים אשר כבר אינם אתנו בזה העולם, ונגמר הדבר בכי טוב. משהגיעו למסיבת ה'לחיים' בגמר השידוך וירא אבי הכלה כי יושב לו מאן דהו על שולחן ה'מזרח' ועושה כמעשיו של הזולל וסובא'... בצורה מביישת מאד, וישאל אבי הכלה את המסובים, מי הוא זה ואיזהו האיש היושב לצדיקי, ויענו כל העם יחדיו הרי זה 'מחותנך' החדש אבי החתן המהולל בתשבחות... ויקצוף האיש ומיהר לשאול את השדכן 'למה רימיתני' לאמר לי שאבי החתן איננו חי, שחק השדכן ותמה וכי לזה חיים יקרא... (באר הפרשה)

”וַיְכַלְכֵּל יוֹסֵף אֶת אָבִיו וְאֶת אַחֲוֵי וְאֶת כָּל בֵּית אָבִיו לֶחֶם לֶפֶי הַטֶּף” (מו, יב)

החפץ חיים המשיל על הפסוק הזה את המשל הבא: מלך אחד הלך לראות את שלום חייליו. ראה המלך את חייליו הנאמנים לו ללא גבול, ומצאו חן בעיניו מאד. "שאלו כל שבליבכם חפץ ואמלא כל משאלותיכם" – אמר המלך לחייליו. אחד החיילים ביקש: "שהמלך יספק לי את ארוחותי בכל יום ויום"... שוטה שכמו! לעגו לו כולם, הרי ארוחתך ניתנת לך ממילא כמו לשאר החיילים הניזונים כולם מאוצר המלך... והנמשל: אנו מבקשים מאת ה' כי ישלח לנו את פרנסתנו, אולם שוכחים אנו לגמרי, כי אין זה מענייננו לבקש זאת, כי הקב"ה ממילא דואג לכל בריותיו. עלינו לבקש מה' שיתרבה כבודו וכבוד התורה בעולם!

”אֲנֹכִי אֶרְדַּעְמָךְ מִצְרִימָה וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַּם עִלָּה וַיֹּסֵף יִשִּׁית יָדוֹ עַל עֵינָיךָ” (מו, ד)

קשה מדוע הבטיח הקדוש ברוך הוא ליעקב אבינו, שיהא נקבר על ידי יוסף בנו??? מבאר האור החיים הקדוש, שמכיון שיעקב אבינו הזכיר כמה פעמים לשונות של מיתנה על יוסף, 'אך טרף טורף', 'כי ארד אל בני שאולה', וידוע מאמר רבותינו 'ברית כרותה לשפתיים', וכן אמרו רבותינו 'לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן' לכן הוצרך הקדוש ברוך הוא להבטיחו, שאין לו לחוש לזה, ולא ימות יוסף בחיי יעקב אבינו, ולא יהא כשגגה היוצאת מפי השליט. כיוצא בזה כתב רבנו הקדוש בפרשת ויצא, על הפסוקים "ותקנא רחל באחותה, ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי, ויחר אף יעקב ברחל". ולכאורה התנהגותו של יעקב אבינו תמוהה, באה אשה עקרה ושופכת לבה שאין לה ילדים, והוא כועס עליה בחרון אף??? ומבאר רבנו שיעקב אבינו כעס, על שהוציאה מפיה על עצמה לשון של מיתנה, שחשש שמא יזיק לה, וכלשון רבנו הקדוש, 'ודברי הצדיקים אפילו בסדר זה יעשו רושם, לזה חרה אפן, ולזה כתוב בפסוק, ויחר אף יעקב ברחל, פירוש בשבילה'...

”וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף אֲמוֹתָהּ הַפֶּעַם אַחֲרַי רְאוּתִי אֶת פְּנֵיךָ כִּי עוֹדֶךָ חַי” (מו, ל)

מקשה רבנו האור החיים הקדוש, שתי קושיות חזקות:
1. הרי אם הוא רואה את פניו ברור שהוא חי, ומהו כפל הלשון 'ראותי את פניך כי עודך חי'. 2. מדוע לא האמין יעקב שיוסף חי עד שראה את פניו, וכי לא האמין לשבטים שאמרו לו שהוא עדיין חי. ומבאר רבנו, דבוודאי האמין יעקב אבינו שיוסף חי ונושם בחיים גופניים, אבל עדיין היה לבו כואב, והיה חושש אם עדיין נשאר בצדקותו, והאם הוא 'חי' ברוחניות, כי הרשעים קרויים מתים. והטעם שחשש, כיון שיוסף היה מושפל ועבד בין האומות, והיה מרוחק מאביו יעקב אבינו שהוא מקור הקדושה, ונתון במקום הקליפות, ובפרט בטומאת ארץ מצרים וביותר אחרי שראה ברוח הקודש את המעשה עם פוטיפר וכמו שדרשו חכמינו, ולכן לא היתה שמחתו שלימה. ולכן רק אחרי שראה את פני יוסף, והכיר ברושם וצורת פניו הקדושות של יוסף, שהוא באותו צדקות ולא נשתנה דיוקנו הטהורה ממה שהייתה. מיד אמר יעקב אבינו 'אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך' שהוא ראה והכיר בפניו של יוסף, 'כי עודך חי' שהוא עדיין בצדקותו, ואינו בגדר רשע שאמרו חכמינו שהרשעים בחייהם קרויים מתים. ובלשון קדשו של רבנו: 'דבר ידוע הוא, כי הצדיקים יותר יחפצו בהיעדר הבן, בהיותו בן מביש, ומה גם יעקב הצדיק'. וכשמזכיר רבנו את הכרת יעקב אבינו בפניו של יוסף שהוא צדיק, כותב: 'כי הכרת פנים תענה באיש, וכן מצינו לצדיקים שלמים שהכירו ברושם הפנים מעשה אדם'.